

قتل الهه حسین نژاد و مسئولیت جمعی ما

حامد خانجانی

دانش آموخته فلسفه اخلاق

وقوع فجایی مانند قتل الهه حسین نژاد، جامعه را با پرسش‌هایی مواجه می‌کند که فراتر از حوزه حقوقی و قضایی است. ظاهر قضیه این است که فردی مرتکب جرم می‌شود. سیستم قضایی وارد عمل شده و با حکم دادگاه و اجرای آن، پرونده به لحاظ قضایی مختومه می‌شود. به لحاظ انسانی اما، پرونده همیشه باز است. چه با نگاه معنوی که عالم و آدم را شبکه‌ای متصل و متأثر از هم می‌بیند، چه با نگاهی که ساختار و سازوکارهای اجتماعی را در نظر دارد، همه ما در همه اتفاقاتی که در جامعه می‌افتد، نقش داریم. چندان که در رشد، شکوفایی، برخورداری‌ها، در فرومایه‌گی‌ها، فقر و فقدان‌های فردی و جمعی تأثیرگذاریم. از منظر معنوی، جهان شبکه‌ای به هم پیوسته است که هر کنشی در آن، واکنشی در کل سیستم ایجاد می‌کند. این نگاه، ریشه در اندیشه‌های وحدت وجودی دارد. نحوه عمل ما هر چه باشد تنها محدود به ما، خانواده و پیرامون ما نیست. بلکه موجی است که تمام اجتماع را در بر می‌گیرد. با پذیرش این دیدگاه، هیچ رنجی جدا از ما نیست، فقر، خشونت و بی‌عدالتی محصولی جمعی است که در آن مشارکت داریم. خواه با سکوت، خواه بی‌تفاوتی یا با تقویت ساختارهای ظالمانه. از سوی دیگر، فلسفه اخلاق نیز بر مسئولیت مشترک تأکید دارد. امانوئل لوبیناس، فیلسوف معاصر فرانسوی، معتقد است که «چهره دیگری» ما را به پاسخگویی فرا می‌خواند. وقتی انسانی در رنج می‌میرد، آیا می‌توانیم ادعا کنیم که این ربطی به ما ندارد؟ یا اینکه سیستم اقتصادی، فرهنگی و سیاسی‌ای که در آن زندگی می‌کنیم به گونه‌ای است که برخی را به حاشیه می‌راند و آن‌ها را به نقطه انفجار می‌رساند؟ از نگاه روان‌شناسی، خشونت رفتاری تصادفی نیست، بلکه زبانی است برای بیان آنچه در سکوت تحمل شده است. نظریه‌های روان‌شناسی اجتماعی نشان می‌دهند که رفتارهای خشن، اغلب نتیجه محرومیت‌های ساختاری، تحقیر سیستماتیک و ناامیدی عمیق هستند. فردی که دست به قتل می‌زند، پیش از آن، بارها در سکوت جامعه مرده است: در فقر، در بی‌عدالتی، در نبود آموزش و حمایت اجتماعی. کارل یونگ مفهوم «سایه» را به عنوان بخشی از روان معرفی می‌کند که جامعه ترجیح می‌دهد آن را انکار کند. سایه جمعی شامل تمام آن ویژگی‌ها، ترس‌ها و رنج‌هایی است که یک جامعه نمی‌خواهد با آنها روبه‌رو شود. وقتی جامعه فقر، نابرابری و خشونت ساختاری را نادیده می‌گیرد، این سایه خود را در قالب رفتارهای خشونت‌آمیز بروز می‌دهد. قتل الهه حسین نژاد را می‌توان نمونه‌ای از این بروز جمعی دانست: خشونت که ریشه در بستر اجتماعی‌ای دارد که سال‌ها آن را تغذیه کرده است. نظریه پردازانی مانند پیر بوردیویر این باورند که خشونت تنها در سطح فردی رخ نمی‌دهد، بلکه محصول «خشونت نمادین» است؛ سیستمی که به صورت نامرئی بر برخی گروه‌ها را تحقیر می‌کند و امکانات آن‌ها را محدود می‌سازد. وقتی نظام آموزشی، اقتصادی یا قضایی به گونه‌ای طراحی شده که عده‌ای را در موقعیت فرودست نگه می‌دارد، آیا می‌توان گفت که این فقط تقصیر فرد قاتل یا مقتول است؟ یا این شرایط آیا می‌توان به تغییر اوضاع امید داشت؟ پاسخ به این پرسش به این بستگی دارد که آیا جامعه حاضر است مسئولیت جمعی خود را بپذیرد. سیستم قضایی فعلی عمدتاً بر پایه عدالت تنبیهی استوار است. اما آیا اجرای احکام مرگ واقعاً به بهبود جامعه منجر می‌شود؟ نظریه «عدالت ترمیمی» مطرح می‌کند که به جای تمرکز بر مجازات، باید به ترمیم آسیب‌های وارده بر قربانیان و جامعه پرداخت. همدلی یک مهارت اکتسابی است که باید از طریق آموزش، پرورش یابد. برنامه‌های درسی که بر احساسات و روابط انسانی تمرکز دارند، می‌توانند به کاهش خشونت کمک کنند. علاوه بر این، رسانه‌ها با نمایش زندگی گروه‌های محروم به شیوه‌ای انسانی‌تر، می‌توانند حس مسئولیت جمعی را تقویت کنند. تقویت و توسعه نهادهای مدنی که به حمایت از افراد در معرض خطر می‌پردازند، گام دیگری در جهت شکستن چرخه خشونت است. این نهادها می‌توانند با ارائه خدمات روان‌درمانی، کمک‌های حقوقی و اشتغال‌زایی، از انزوا و اجتماعی‌افراد بکاهند. پرونده قتل الهه حسین نژاد، هرچند در دادگاه قضایی در نهایت مختومه می‌شود، در دادگاه اخلاق و انسانیت همیشه باز است. تغییر تنها زمانی ممکن می‌شود که به جای سرزنش فردی، به بازسازی ساختارهای اجتماعی بپردازیم. این کار نیازمند شجاعت اخلاقی برای نگاه کردن به «سایه» جمعی و تلاش برای التیام زخم‌هایی است که سال‌ها نادیده گرفته شده‌اند.

عکس: Getty Images

۱۶
۲۴ ساعت
24 HOURShammihanmedia@gmail.com
@Hammihanonline

تلفن روابط عمومی: ۸۸۷۴۹۳۰۰، تحریریه: ۸۸۷۳۰۲۹۱، آگهی‌ها: ۸۸۷۳۵۲۰۷، نشانی: خیابان شهید بهشتی، خیابان پاکستان، کوچه دوازدهم، پلاک ۱۸
لینوتوگرافی و چاپ: هم‌میهن، تلفن چاپخانه: ۰۲۱۴۶۸۱۱۱۴، توزیع: نشر گستر امروز نوین، تلفن: ۰۲۱-۶۱۹۳۳۰۰۰

جنون در ۴۱ سالگی

درباره کریس رونالدو اسطوره‌ای که دشمنان هم برای او ایستادند

سپهر خرمی

گزارشگر ورزشی هم‌میهن

«او نه تنها یک رهبر واقعی بلکه متحدکننده تیم و از همه مهمتر گلزن همیشگی پرتغال است». این فقط بخشی از تعریف و تمجید برونو فرناندز مغرور، کاپیتان منچستر یونایتد و هافبک خلاق تیم ملی پرتغال پیش از دیدار پایانی در لیگ ملت‌ها در وصف کریس رونالدو است. فرناندز اختلاف بزرگی با رونالدو داشت اما عملکرد خیره‌کننده کریس باعث شده تا حتی مخالفان و دشمنانش هم برای او ایستاده کف بزنند. او به لیگ عربستان رفت اما به جای «فراموش شدن»، سطح لیگ عربستان را ارتقاء داد و باعث شد توریست این کشور به مرز انفجار برسد. از سوی دیگر بازیکنان بزرگ دیگر از جمله نیمار، رویس نوس و... ترغیب شدند و پذیرفتند که می‌توان در لیگ عربستان فوتبال را ادامه داد. مسیری که او قدم برمی‌دارد بیکبار «طلا» می‌شود. او کاری را در تیم پرتغال طی دو دهه انجام داد که حتی اوزه بیو افسانه‌ای، لوئیس فیگو و روی کاشتا هم انجام ندادند. قهرمانی او همراه است با قهرمانی در هر تیمی که فکرش را بکنید. در این گزارش قصد داریم از عملکرد جنون‌انگیز فوتبالیستی نبوسیم که در پایان دهه چهارم زندگی‌اش و در آستانه ۴۱ سالگی همچنان در بالاترین سطح دنیای فوتبال سکوها را به لرزه در می‌آورد.

▼ اعتبار سازی برای پرتغال

قبل از آنکه کریس رونالدو ۱۷ ساله وارد تیم ملی و مسابقات یورو ۲۰۰۴ شود، تیم ملی پرتغال کارنامه‌ای کاملاً معمولی در مسابقات بین‌المللی داشت. نه اینکه تیم ضعیفی باشد اما عملکردی در حد تیم‌های مدعی به هیچ عنوان نداشت. پرتغال در ۱۷ دوره نخست جام جهانی، تنها سه بار موفق به صعود به این رقابت‌ها شده بودند و تنها افتخارشان، کسب مقام سومی در سال ۱۹۶۶ با درخشش اوزه‌بیو نام داشت. در سطح اروپا طی ۱۱ دوره ابتدایی مسابقات جام ملت‌های اروپا، تنها سه حضور در کارنامه داشتند و از همه مهم‌تر هیچ‌وقت به مقام قهرمانی نرسید.

رونالدو در نقش «بت من» وارد تیم ملی پرتغال شد و اتفاقاً هم‌بازی بزرگانی چون لوئیز فیگو، روی کاشتا و کوشد اما کاراکتر او تفاوت زیادی با سایر ستاره‌های این کشور داشت. عطش او برای بردن باعث شد تا در نقش یک لیدر، جریان‌ساز پیروزی‌های بزرگ این تیم در تاریخ شود. با حضور رونالدو، این تیم در تمام پنج دوره اخیر جام جهانی (۲۰۰۶، ۲۰۱۰، ۲۰۱۴، ۲۰۱۸، ۲۰۲۲) شرکت کرده و از مرحله گروهی صعود کرده. در اروپا، آن‌ها نه تنها در تمام شش دوره اخیر یورو حاضر بوده‌اند، بلکه در این رقابت‌ها بارها تا مراحل پایانی پیش رفته‌اند.

▼ مصدومیت با طعم قهرمانی

وقتی بازیکنی بزرگی لقب گرفته باشید، حتی مصدومیت برای شما یک دستاورد و حرف رمزی برای اتحاد بازیکنان لقب می‌گیرد. رونالدو در دو فینال لیگ ملت‌ها و یورو ۲۰۱۶ و ۲۰۲۵ دچار مصدومیت شد. اوج عصر طلایی پرتغالی‌ها در همان سال ۲۰۱۶ رقم خورد که رونالدو در دقیقه ۲۵ دچار مصدومیت و از زمین مسابقه خارج شد. بازیکن‌ها دور هم حلقه زدند و با اتحادی مثال‌زدنی گفتند، باید برای رونالدو و مردم کشورمان قهرمان شویم. همین اتفاق نیز رخ داد. رونالدو با عصبانیتی بی‌سابقه و استرس ناشی از فینالی که از دست داده، کنار زمین بازیکنان را هدایت می‌کرد و پایشان بالا بردن جام قهرمانی شد.

رونالدو نقش کلیدی در قهرمانی پرتغال در نخستین دوره لیگ

• صاحب امتیاز و مدیرمسئول: غلامحسین کرباسچی
• مشاوران: عباس عیدی و احمد زیدآبادی
• سردبیر: محمدجواد روح • معاون سردبیر: مهرداد خدیر • دبیر آنلاین: شبنم رحمتی
• دبیران گروه‌ها: فرزانه طهرانی (اقتصاد) • آرمین منتظری (دیپلماسی و بین‌الملل)
• علی ورامینی (رسانه و فرهنگ) • سمیه متقی (سیاست) • الناز محمدی (جامعه) • آرش خاموشی (عکس)
• مدیراداری و آگهی‌ها: شاهرخ حیدری
• مدیر هنری: مهدی قربانی تبار
• هادی حیدری (طرح و کاریکاتور) • حروفچینی و ویراستاری: شهرام هادی

تلفن روابط عمومی: ۸۸۷۴۹۳۰۰، تحریریه: ۸۸۷۳۰۲۹۱، آگهی‌ها: ۸۸۷۳۵۲۰۷، نشانی: خیابان شهید بهشتی، خیابان پاکستان، کوچه دوازدهم، پلاک ۱۸
لینوتوگرافی و چاپ: هم‌میهن، تلفن چاپخانه: ۰۲۱۴۶۸۱۱۱۴، توزیع: نشر گستر امروز نوین، تلفن: ۰۲۱-۶۱۹۳۳۰۰۰

چهره

خاموشی فروغ «سوته‌دلان»

فخری خوروش از چهره‌های برجسته و ماندگار سینما و تلویزیون ایران بود که با بازی‌های درخشان و وقار خاص‌اش، نقشی ماندگار در حافظه فرهنگی ایران گذاشت. او در سال ۱۳۰۹ در کرمانشاه متولد شد و پس از تحصیلات در هنرهای دراماتیک، فعالیت حرفه‌ای خود را در دهه ۳۰ آغاز کرد. از آثار برجسته‌اش در سینما می‌توان به «شازده احتجاب» (بهمن فرمان‌آرا)، «سوته‌دلان» (علی حاتمی) و «کمال‌الملک» اشاره کرد. حضور او در این آثار نه تنها تحسین منتقدان را برانگیخت، بلکه او را به یکی از چهره‌های اصیل و جدی سینمای ایران بدل کرد. یکی از آثار ماندگار او «سوته‌دلان»، به کارگردانی علی حاتمی است. فخری خوروش در این فیلم نقش زنی شریف و رنج‌کشیده را ایفا می‌کند که با وقار و تسلط خاص خود، بُعدی احساسی و انسانی به داستان می‌بخشد. در تلویزیون نیز با ایفای نقش‌های تاریخی و مادرانه، به‌ویژه در سریال‌هایی چون «امیرکبیر» خاطره‌ساز شد. بازی او آمیخته‌ای از نجابت، اقتدار و درک عمیق از نقش بود. فخری خوروش در ۲۰ خردادماه ۱۴۰۲ چشم از جهان فرو بست، اما حضورش در صحنه هنر ایران تا همیشه زنده خواهد ماند.

کتابخانه

منبع جامع شناخت شاهنامه

کتاب «شاهنامه فردوسی» نوشته مه‌ری بهفر، به‌تازگی به‌عنوان دفتر هشتم از مجموعه آثار پژوهشی او درباره شاهنامه منتشر شده است. این کتاب با رویکردی انتقادی و بر پایه نسخه‌های معتبر همچون دست‌نویس‌های موزه بریتانیا، فلورانس، نسخه سن‌ژوزف و تصحیح حمدالله مستوفی گردآوری و نگاشته شده است. ویژگی برجسته این اثر، شرح دقیق تک‌تک ابیات، تعبیر کنایی، مجازی و استعاری شاهنامه است. نویسنده علاوه بر ریشه‌شناسی واژگان، به تحلیل درونمایه‌ها، شخصیت‌ها و رویدادها نیز پرداخته و آن‌ها را با متون دیگر مقایسه کرده است. از دیگر بخش‌های این کتاب می‌توان به ترجمه عربی شاهنامه (فتح بن علی بنداری)، ترجمه منظوم انگلیسی برادران وارنر، فهرست واژگان فارسی باستان، اوستایی، پهلوی، عربی، غیرایرانی و فهرست نام اشخاص و مکان‌ها اشاره کرد. این کتاب ۴۸۸ صفحه‌ای که با قیمت ۷۵۰ هزار تومان عرضه شده، منبعی جامع و ارزشمند برای پژوهشگران و علاقه‌مندان به شاهنامه و ادبیات کلاسیک فارسی محسوب می‌شود.

نام کتاب:
شاهنامه فردوسی
نویسنده:
مه‌ری بهفر
انتشارات: نشر نو

تاریخ

روز جهانی صنایع دستی

صنایع دستی، به مجموعه‌ای از هنرها و صنایع گفته می‌شود که محصول آن‌ها به‌طور عمد با استفاده از مواد اولیه بومی و به کمک دست و ابزار دستی ساخته می‌شود. بنابراین صنایع دستی، برآیند روح ملل و دستاورد هنرهای آموخته از نسلی به نسل دیگر است و خصوصیات فرهنگی و ویژگی‌های قومی را انعکاس می‌دهد. بنا به همین اهمیت فرهنگی، پس از جنگ جهانی دوم و با هدف حفاظت از هنرهای دستی، در سال ۱۹۶۴ نخستین همایش جهانی صنایع دستی در نیویورک برگزار شد. این همایش منجر به تأسیس شورای جهانی صنایع دستی شد که دبیرخانه آن در آمستردام هلند قرار دارد. ایران، با پیشینه فرهنگی و تاریخی غنی در حوزه صنایع دستی، در سال ۱۹۶۸ به این شورا پیوست. پیشنهاد تعیین روزی به‌عنوان «روز جهانی صنایع دستی» هم در سال ۲۰۱۰ توسط ایران مطرح شد و با موافقت شورا، روز ۱۰ ژوئن (۲۰ خردادماه) به این عنوان نام‌گذاری شد. در یونسکو ۶۰۰ صنعت دستی ثبت شده که ۴۵۰ صنعت دستی متعلق به ایران است و از این تعداد ۲۸۷ صنعت به شهر اصفهان تعلق دارد.